

SURINAAMSE HUWELIJKEN

Weerstand, maar ze trouwden toch

Wie een eeuw terug in Suriname wilde trouwen met iemand van buiten de eigen etnische, sociale of religieuze kring ontmoette vaak veel weerstand.

Door **Evy van der Sanden**

AMSTERDAM. Mag je als Hindoestaanse Surinamer trouwen met een creool? Of als katholiek met een protestant? Het deze zomer verschenen boek *Trouwportretten, Surinaamse voorouders in beeld (1846-1950)* laat zien dat trouwen buiten de eigen etnische, sociale of religieuze kring destijds moeilijk was in Suriname. Maar mede dankzij die huwelijken is de Surinaamse samenleving wel geworden zoals ze nu is, stelt de auteur Lucia Nankoe.

Het boek vertelt de verhalen van tachtig echtparen van wie minstens een van de partners een Surinaamse achtergrond heeft. Ze leven voornamelijk in Suriname, maar ook in Nederland, Nederlands-Indië of op Curaçao. Blader je door het boek, dan kom je herkenbare namen tegen als Spong, De la Parra of Lachmon.

De verhalen zijn gebaseerd op veelal statische, soms wat bewogen of vervaagde, zwart-wit portretten van vaak serieus kijkende families en bruidsparen. De beelden zijn gemaakt tussen 1846 en 1950 en juist omdat de foto's zo oud en daarmee bijzonder zijn, blijf je ernaar kijken. Zo stamt de oudste foto uit het boek nog van voor de afschaffing van de slavernij in 1863. Maria Louise de Hart, geboren in slavernij, en Johannes Ellis werden in 1846 gefotografeerd (extra bijzonder: de fotografie ontstond pas in 1839).

In de liefde geen kleur of achtergrond

„Dit is een Suriname dat tot nu toe onbekend was. Vaak wordt gedacht dat mensen voor 1950 in groepen apart leefden, maar er waren toen al gemengde huwelijken”, zegt Nankoe. Ook buiten Suriname, vertelt ze. Zo vertrokken Surinamers naar Curaçao om te werken, naar Nederland om te studeren of als militair naar Indië. Daar trouwden ze met vrouwen uit die landen. „Dat zegt dat er in de liefde geen kleur of achtergrond is. Dat mensen doorzetten, dat ze over kleur en religie kijken.”

Makkelijk was dat niet. Zo oefenden christelijke kerken veel druk uit of hadden families bezwaren die te maken hadden met sociale klasse of etniciteit. „Als u trouwt met een protestantse, wordt u geëxcommuniceerd”, kreeg Erwin George Oehlers te horen toen hij wilde trou-

Van linksboven **met de klok mee**: Maria Wilhelmina Meijer en Rudolph Adolph Bukh (1868); Soomaria Piare en Babu Parabarsing; Alma Charlotte Guljé en Christiaan Rudolf Fakkkel; Mavis Spong en Richard de la Parra.

wen met een protestants meisje. „Mijn zoon mag niet met jouw negerinnetje trouwen”, zei de vader van de Nederlandse Karel Berkhout in 1935 tegen de vader van de half-Surinaamse Betsy. En de vriendinnen van Frederik Teunissen, geboren in Nederlands-Indië, lieten haar waarschijnlijk vallen omdat ze trouwde met iemand die donkerder was.

Uitzonderingen waren er ook. De Hindoestaanse Mohabeer Dwarka Sing trouwde in 1930 zonder problemen met de creoolse Charlotte Konoria Silent. En oud-VHP-leider Jagernath Lachmon trad drie keer in het huwelijksbootje met niet volledig Hindoestaanse vrouwen. Dat is ook nu nog uitzonderlijk, vertelt cultureel antropoloog Bris Mahabier in het boek. „Opvallend weinig Hindoestaanse mannen en vrouwen zijn met creoolse Surinamers getrouwd. In de Hindoestaanse cultuur is de beleving en waardering van een lichte huidskleur groot. Dit is waarschijnlijk door bepaalde religieuze geschriften gestimuleerd.”

'Ongelooflijke mengeling'

Tegenstand of niet, een aantal gemengde stellen zette door. Dat maakt Suriname mede tot wat het nu is, zegt Nankoe. „De mengeling van mensen is ongelooflijk. Ik hoor altijd van iedereen die in Suriname komt: we hebben nooit zo'n verscheidenheid gezien.” Die verscheidenheid ontstond ook door de geschiedenis, die als een rode draad door het boek loopt. Zo kwamen Afrikanen gedwongen naar Suriname tijdens de trans-Atlantische slavenhandel en volgden later Hindoestanen, Javanen en Chinezen om als contractarbeider te werken. Zij namen allemaal hun cultuur mee. „Saoto-soep, roti, pindasoep. Dat komt uit alle windstreken vandaan, en dat zijn allemaal nationale gerechten.”

Volgens Nankoe zijn de portretten van grote betekenis voor de gedeelde nationale geschiedenis van Nederland en Suriname. Ze laten zien dat we met elkaar verbonden zijn. Surinamers met Nederlanders, maar ook met mensen van Curaçao of Bonaire. Nankoe hoopt dat het boek bijdraagt aan een politiek klimaat waarin de aandacht voor verschillen tussen mensen overgaat in de nadruk op wat ons bindt. „De huidige Nederlandse of Surinaamse politiek kan er een voorbeeld aan nemen hoe samenleven of samenwerken vanuit verschillende achtergronden tot stand kan komen.”

Trouwportretten, Surinaamse voorouders in beeld, Lucia Nankoe en Jean Jacques Vrij, In de Knipscheer, 155 blz., € 24,50.

BEELDEN UIT BOEK

HALTE POËZIE

Sint Antoniesbreestraat

Op weg naar de opening van vitrine-expositie *Dichter bij de Nieuwmarkt*, dertig vitrines met poëzie (Fausto van Bronkhorst) en kunst (Victor Levie) in Huis de Pinto in de Sint Antoniesbreestraat, zocht ik nog even op wat de buurt zoal rijk is aan straatgedichten.

In het poortje tegenover het Pinto-huis, vlak naast de boekwinkel, blijkt een steen ingemetseld met een anoniem gedicht: 'Benyt niemans profyt/ laat elector bouwe/ want of gy het schoon benyt/ het fertuyn sal syn loop houwe'. Nooit geweten. Zoals ik ook niet wist dat

er aan de gevel van de Hogeschool voor de Kunsten in de Jodenbreestraat ook een gedicht hangt: 'als/ ik een mens/ was en geen steen/ wenste ik/ jullie om me heen'. Het staat er niet bij, maar het is van Judith Herzberg.

Wat ik wel kende natuurlijk was dat gekke zuiltje bij het Rembrandthuis met het onsterfelijke 'Onrust' van Jacob Israël de Haan: 'Die te Amsterdam vaak zei "Jeruzalem"/ En naar Jeruzalem gedreven kwam,/ Hij zegt met een mijmerende stem"/ "Amsterdam. Amsterdam"'. Toen ik metrostation Nieuwe

Hoogstraat uit was, liep ik de Sint Antoniesbreestraat in om de *Dichter bij de Nieuwmarkt*-vitrines te bekijken, want daar moesten ze hangen, in de arcaden aan weerszijden van de straat. Maar er was niks, geen kunstwerk of versje te bekennen. Zeker nog niet opgehangen, dacht ik, waarop ik op mijn schreden terugkeerde en de vitrines prompt in zicht kreeg. Als u *Dichter bij de Nieuwmarkt* gaat bekijken, start dan dus op de Nieuwmarkt. Voor de thuisblijvers die zoals ge-

woonlijk ongelijk hebben, is er bij de Stichting Kunst en Cultuur Amsterdam ook een fraai boekje verschenen (10 euro, te bestellen bij info@kunstencultuurcentrum.nl).

Heel mooi vond ik de korte cyclus over het Zwarte Plein, waarin kleurrijk beeld en eenvoudige taal prachtig samenkomen: (1) 'Op het Zwarte Plein/ Ons Stadsstadion', (2) 'Geen/ Gemaaid gras/ Maar/ Stevige stenen', (3) 'Vlakbij de/ Oude Doelen/ Maakten wij de/ nieuwe doelen/ En konden ons even/ Straatsterren voelen'.

De spreker in het Pinto-huis verhaalde inmiddels over zijn kennismaking met straatpoëzie. Die

kwam, toen hij eindelijk kon lezen en las wat er te lezen stond op de bestelauto van zijn oom Bart van twee hoog: 'Gun ze/ Roggebrood/ van de Hunze'. Dat was zeventig jaar geleden, maar de spreker was er nog altijd niet over uit gesproken.

Waarna Fausto van Bronkhorst onthulde waar het Zwarte Plein zich precies bevond en iemand mij vertelde dat Judith Herzberg het niet wilde, haar naam op de tegel met het gedicht aan de gevel in de Jodenbree.

Guus Luijters schrijft wekelijks over de poëzie in de stad.

Stem
op
de
poëzie